

De teksten VI en VII

De teksten VI en VII bevatten een bezwering tegen allerlei soorten onheil. Een van de vervelendste dingen die de mens kon overkomen in het oude India, was een slangenbeet. De toverformule dankt daar dan ook zijn naam aan. Hij wordt de grote mahā-māyūrī-vidyārājñī (*de grote pauwen-koningin van de bezweringen*)¹ genoemd. Hij ontleent zijn naam ongetwijfeld aan het feit dat de pauw traditioneel de grote vijand van de slang is. Hij is een van de vijf grote bezweringen van de Boeddhisten (Pañca-rakṣā)² en hij zou de mensheid zijn geschonken door Boeddha zelf. Overigens komen in de bezwering niet alleen de slangenbeten, maar ook allerlei andere soorten onheil aan de orde (droogte, ziekte etc.).

Deze sūtra komt in de Boeddhistische literatuur in een korte en een lange vorm voor. De lange zal in de 5^e of 6^e eeuw zijn ontstaan. Deze lange vorm vinden we in de 10^e of 11^e-eeuwse Pañca-rakṣā, maar ook al hier in het 6^e-eeuwse Bower-manuscript. In het BM zijn overigens maar twee (van de zeven) delen van deze bezwering opgenomen, namelijk deel 2 (waarin monnik Svāti door een slang gebeten wordt en weer geneest) en deel 3 waarin de Boeddha in een van zijn vroegere geboortes (als pauwenkoning) de bezwering in bezit krijgt. Deze twee vormen ook de kern van de bezwering in zijn uitgedijde vorm. De bezwering lijkt te zijn opgeschreven ten gunste van Yaśomitra, wiens naam uitdrukkelijk wordt genoemd.

Zoals gezegd zijn de Boeddhistische literatuur (in het Pāli) twee versies bekend van deze bezwering. Twee redacties van de korte versie lijken veel op het verhaal in het BM. In beide gevallen wordt een monnik gebeten en sterft (en dat is een verschil met het BM waar de monnik blijft leven). Als de gemeenschap dan treurt, wordt door de heilige gezegd: “Zorg dat je een goede vriendschap onderhoudt met de slangen (en de rest van de wereld), dan zullen ze je niet bijten”. Beide keren gaat het slechts om een paar verzen, en is het geheel veel korter dan hier.³

Tekst VI is compleet overgeleverd en is het best bewaarde deel van het manuscript. Van tekst VII bezitten we maar een klein stukje. In beide teksten wordt de naam genoemd van de vermoedelijke bezitter van het manuscript, de boeddhistische monnik Yaśomitra.

Opvallend is dat de betekenis van veel woorden in de toverformule niet te achterhalen is. Waarschijnlijk hebben zij uitsluitend een ritmische functie vervuld.

Hier volgt een deel van de inleiding van tekst VI:

Zo is het me verteld: Eens, heel lang geleden, bevond de Gezegende zich in Jetavana bij Śrāvastī⁴, in het park van Anāthapiṇḍada⁵. In die tijd woonde daar (...) een

¹ Het woord mayūra (m) of mayūrī (f) is de benaming van de *pauw*, die traditioneel als de grote vijand van de slang wordt gezien. Het woord māyūrī betekent: *van de pauw afkomstig*. Het woord mahā betekent: *groot*.

² Meestal neemt hij daar de derde plaats in, maar soms ook de tweede of de vierde. Deze Pañca-rakṣā is overigens pas samengesteld in de 10^e of 11^e eeuw in Bengalen tijdens de Boeddhistische Pāla-dynastie.

³ Zie Hoernle, p. 234-235.

⁴ Jetavana betekent letterlijk: *het bos van Jeta of Jetr'*. Deze Jetr was een prins die een heilig bos bezat in Śrāvastī, de plaats waar Boeddha rond 500 BC zijn leer heeft gepredikt.

⁵ De letterlijke betekenis van deze eigenaam, die volgens de overlevering toebehoorde aan een koopman, is: *hij die voedsel geeft aan de armen*. Hij wordt ook wel Anāthapindika of Anāthapindaka genoemd. Deze rijke koopman nodigde Boeddha Gautama en zijn monniken uit het regenseizoen (half juli – half september) bij hem door te brengen in zijn geboortestad Śrāvastī, het huidige dorp Sravasti ten noorden van de Ganges (ca

monnik die Śvāti heette, die (...) zich pas heel recent had onderworpen aan de regels en de discipline van de orde⁶.

Terwijl hij brandhout aan het kappen was voor het droge hete bad van de congregatie⁷, werd hij in de grote teen van zijn rechtervoet gebeten door een grote zwarte slang (een cobra), die langs een andere kant van de houtstapels van deodār-hout⁸ naar hem toe gekropen kwam. Hij viel uitgeput op de grond, er kwam schuim op zijn mond, zijn ogen rolden in zijn hoofd en hij verwondde zichzelf. De eerbiedwaardige Ānanda⁹, die de monnik Śvāti daar zag liggen, bewusteloos, door en door uitgeput, schuimbekkend en rollend met zijn ogen, vroeg aan de meester: “O Gezegende, hoe kan ik deze man genezen?”

Toen hij dit vroeg, sprak de Gezegende aldus tot de eerbiedwaardige Ānanda: “Ga, gij, oh Ānanda, en red de bedelmonnik Śvāti met het woord van de Tathāgata¹⁰, met die grote Māyūrī-bezwering, de koningin in het rijk van de toverkunst! Schenk hem veiligheid, zekerheid, (...) en leg een pleister op de wond, een pleister op de ader! Bevrijd hem van de aanval door een Deva¹¹, van een aanval door een Nāga¹², van een aanval door een Asura¹³, van een aanval door een Marut¹⁴, (...) van slecht voedsel, van overgeven, van koorts (...) van elke soort koorts en van hoofdpijn (...) pijnen in de tanden, het hart, de zij, de rug, de buik (...) of ze nu hevig zijn of gering.

En na de inleiding volgt dan de echte bezwering:

Gezondheid 's nachts, gezondheid overdag, gezondheid in de namiddag,
Mogen alle Boeddha's mij gezondheid gedurende middernacht schenken!
Idi, vidi, hividi! Nide, ade, yade, dṛgade!
Oh, gij, Hari-Vegudī, gij, stoffige Piśāchīni, gij, stijgende en dalende geest!
Ele, mele, tile, kile, tile, mele, mile!
Timi, dumipe! Itti, mitti!
Oh, gij, goed geformeerde en vlekkeloze! Huhu, huhu!
Oh, gij, met het paardengezicht, Kātti, Mahākālī, gij, met het slordige haar!
Kulu, kulu, vaspalu, kolu, kolu!
Dhosā-dumbā, do-dumbā, duma, dumba!
In het dal, op de berg!
Hiśu, hili, hi. Mili, mili, tili, tili!
Chulu, chulu, mulu, mulu, mulu, mulu, mulu, mulu, mulu!
Huhu, huhu, huhu, huhu, huhu!
Abā, babā, babā, babā, babā!
Jala, jala, jala, jala! Duma

100 km. van Ayodhya). Hij kocht daar een park van prins Jeta en bouwde daar huizen, paleizen, kloosters, bronnen en andere gebouwen op. Prins Jeta zelf bouwde nog een heel grote poort. De Boeddha heeft daar 19 regenseizoenen doorgebracht. Het is eeuwenlang een centrum van het boeddhisme gebleven en de ruïnes zijn vandaag de dag nog te bezichtigen. (zie Trainor, *Boeddhisme*, p. 100)

⁶ Hier wordt de Boeddhistische orde bedoeld.

⁷ Waarschijnlijk wordt hiermee een stoombad of een zweetcabine bedoeld.

⁸ Met dit hout wordt waarschijnlijk het hout van de Himalayaceder (*Cedrus deodara*) bedoeld.

⁹ Het woord *ānanda* betekent ‘gelukzalige’ en vaak wordt er iemand mee aangeduid die in het Hindoeïsme, Boeddhisme of Jaïnisme een zeker staat van volmaaktheid heeft bereikt. Het is hier de naam van een neef van de Boeddha, die zijn zorgzame assistent was gedurende de laatste 20 of 25 jaar van zijn leven. Volgens de verhalen heeft hij het ‘nirvana’ pas bereikt na Boeddha’s dood.

¹⁰ Letterlijk betekent het woord *tathāgata* ‘hij die gaat op dezelfde wijze (als Boeddha)’. Soms wordt ook de Boeddha zelf met dit woord aangeduid.

¹¹ Een *deva* is de algemene naam voor een godheid. Het is evenwel ook de naam van een soort epileptische aanval waarbij iemand een heel sereen uiterlijk heeft.

¹² Een *nāga* is een slang, een slangendemon of een slangenmens. Deze demon kan je ook ‘grijpen’ en een epileptische aanval veroorzaken.

¹³ Met een asura wordt ook een demon aangeduid.

¹⁴ Ook de Marut's (de windgoden) blijken in staat de mens in hun greep te krijgen.

Mogen de godinnen van het gerommel, van de donder, van de regen, van het bliksemen, van het vallen, van het rijp worden, van het zich toeëigenen, van de golvende beweging, van de vreugde en van de versiering mij voorspoed geven¹⁵. Moge de Godheid regen zenden overal tot de grenzen van mijn grondgebied!

Ili kisi! Svāhā¹⁶!

Ik onderhoud een vriendschappelijke relatie met Dhṛtarāṣṭra¹⁷ en zijn soortgenoten, (...)

Er volgt nu een lange lijst van al die wezens waarmee de spreker een vriendschappelijke relatie onderhoudt. Dat zijn de 48 slangen en slangenkoningen, levend in het water, op de aarde, in de lucht of op de berg Meru (om de verborgen schatten te bewaken). En dat zijn vele andere wezens: ze kunnen één of twee hoofden hebben, en geen, twee, vier of heel veel poten hebben.

En dan eindigt de bezwering met:

Ik wens alle wezens toe dat ze gelukkig zijn, dat ze van een goede gezondheid genieten; dat ze plezier ervaren en dat niemand zonden begaat.

Als uiting van een vriendelijke geest geef ik deze remedie tegen gif, en daarmee veiligheid en bijstand en bescherming.

Hierna eindigt tekst VI met:

Eerbied aan de Alwetende, eerbied aan de Kennis!

Eerbied aan de Vrijgemaakte, eerbied aan de Bevrijding!

Eerbied aan de Vredelievende, eerbied aan de Vrede!

Eerbied aan de Verloste, eerbied aan de Verlossing!

Eerbied aan de principes van kwaad en goed, die uiteengezet zijn door Brahma; laten zij het welzijn van Yaśomitra¹⁸ waarborgen! Svāhā¹⁹!

Mogen zij hem redden van alle angsten, alle problemen, alle verleidingen en verlokkingen, alle koortsen, alle ziekten, alle toevallen, alle vergiften!

Tot slot ook nog een klein fragment van de zeer fragmentarisch overgeleverde tekst VII:

Wees gegroet, gezegende Boeddha (...)

Oh, Ānanda, met deze beroemde Māyūrī-bezwering, die de koningin is van de toverkunst en die geopenbaard is door Tathāgata, zal ik invloed uitoefenen op de veiligheid van Yaśomitra, op zijn beveiliging, verdediging, genezing, bescherming, vermindering van klachten en herstel, bescherming tegen gevaar, als hij door koorts overvallen wordt; en ook zal ik zorgen voor een remedie voor ieder soort gif en voor de vernietiging van elke gifsoort. Moge hij leven (...)

¹⁵ De lijst van godinnen (de verschillende fasen van Śiva's vrouw, de godin Durgā/Pārvatī/Umā) lijkt op de beschrijving van een onweersbui en zijn gevolgen voor de groei van het gewas in de zomer.

¹⁶ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

¹⁷ Dit is de naam van een machtige koning der slangen.

¹⁸ De vermoedelijke eigenaar van het manuscript. De naam *yaśas-mitra* > *yaśomitra* betekent: *knappe of beroemde vriend*.

In een van de verhalen die over Boeddha Gautama de ronde doen, ontmoet hij in het bos een rijke jongeman. Hij is helemaal in de war: hij heeft nl. bij het zien van slapende vrouwen, een weerzin gekregen tegen het rijke leven dat hij lijdt. Hij heeft een gesprek met Boeddha. Zijn vader komt hem zoeken, maar Boeddha zorgt ervoor dat de vader de zoon niet kan zien. Dan onderwijst hij de vader in zijn leer. Daardoor wordt de zoon een gelovige, een *arhat* (*waardige*). De vader nodigt vervolgens Boeddha en Yaśas, zijn zoon, uit in zijn huis, en vader en moeder worden lekenvolgelingen (*upasaka* en *upasika*) van Boeddha.

¹⁹ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.